

R.K. Basisschool 't Ruimteschip - Opmeer

Beleid Hoogbegaafdheid en Meerkunners

Inhoud

1. Visie	3
2. Beleid: uitgangspunten	5
Doel	5
Doelstellingen	5
Talentcoach	6
Werkgroep Onderwijsconcept.....	6
Verzamelen materiaal	7
Signaleringsinstrument.....	7
Sociaal-emotionele ontwikkeling	7
In de klas / klassenoverstijgend / Plusklas.....	8
3. De doelgroep	9
4. Signalering	10
5. Diagnostiek	12
6. Lesprogramma	14
Compacten	14
Verrijken en verdiepen	14
Vervroegde doorstroming / versnellen	15
Werken met Plusmap	15
Begeleiden	16
Afspraken op schoolniveau.....	16
Bijlages.....	17

1. Visie

Op 't Ruimteschip gaan we uit van verschillen tussen kinderen. In het schoolplan hebben we dat o.a. als volgt geformuleerd:

Talenten

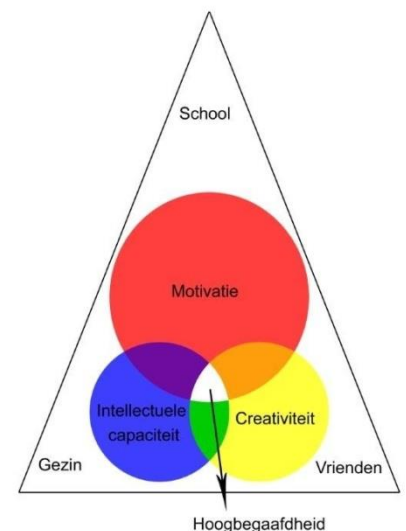
- *Ieder kind heeft zijn eigen talenten. Voor ons is het de uitdaging om kinderen die talenten te laten ontdekken en verder te ontwikkelen.*
- *We gaan uit van verschillen in talenten en richten ons onderwijs daar op in*
- *Er is niet alleen aandacht voor talenten bij rekenen, taal en wereldoriëntatie, maar ook bij de creatieve vakken en gym.*

Op school heeft dat als consequentie dat we ons onderwijs mede hebben ingericht op basis van de ideeën van Howard Gardner over meervoudige intelligentie. Belangrijk element daarvan is voor ons dat de 8 intelligenties beschouwd moeten worden als 8 verschillende ingangen tot de normale leerstof. De beste leerstijl van de een, hoeft niet perse de beste leerstijl voor de ander te zijn. Door verschillende intelligenties aan te spreken in onze lessen, komen kinderen op meerdere manieren tot leren en verkleinen we de kans op vastlopen. Bovendien vergroot het de motivatie van zowel leerkrachten als kinderen als leerstof op meerdere manieren wordt aangeboden of moet worden verwerkt. Oftewel: biedt hetzelfde niet drie keer mondeling aan, maar op drie verschillende manieren.

Volgens Pieter Wielinga (2002) hebben we allemaal alle 8 intelligenties in ons. Maar niet allemaal in dezelfde mate.

Hoe de verschillen ontstaan? Je bent een product van de combinatie van wat in jezelf aanwezig is én van wat je omgeving je laat ontwikkelen of wat die omgeving je aanbiedt.

Dan is er de erfelijke component en tegelijk de invloed van de omgeving. Dat komt overeen met het multifactorenmodel van Heller. Heller gaat er van uit dat (hoog-)begaafdheid wordt bepaald door de aanleg (intern) en sociaal gevormde vaardigheden (extern). Hoogbegaafdheid ontwikkelt zich op basis van individuele cognitieve, motivationele en sociale vaardigheden.

De uitgangspunten van Gardner geven volgens Wielinga een nieuwe kijk op intelligentie en op hoogbegaafdheid. Blijkbaar leert niet iedereen op dezelfde manier optimaal.

Vaak wordt onderwijs aangeboden waarbij vooral het talige en mathematische deel wordt aangesproken. Het is beter om leerstof aan te bieden op manieren die gericht zijn op de voorkeuren van de leerlingen. Daarnaast is het ook goed om de andere vaardigheden bij te spijkeren.

Door uit te gaan van sterke kanten en talenten kun je een kind misschien bereiken om verder te werken aan kanten die minder goed ontwikkeld zijn. Gebruik datgene waar iemand wel goed in is om de zwakkere delen op te tillen.

Deze werkwijze hanteren we voor alle kinderen op school: de kinderen met eigen leerlijnen en ondersteuning aan de onderkant van de groep, de kinderen in de midden-groep en de kinderen die in de top van de groep meedraaien, de begaafden én de hoogbegaafden.

Esther-Marieke Dekens (2010) zegt hierover: Je wordt hoogbegaafd geboren, je kunt het niet worden en ook niet kwijtraken. Het kan wel overschaduwd worden en niet tot zijn recht komen.

Taak van het onderwijs t.a.v. hoogbegaafden is dan vooral om die hoogbegaafdheid niet te laten overschaduw en het tot zijn recht te laten komen. Daarom moeten we in ons onderwijs voortdurend op zoek naar de onderwijsbehoeftes van de kinderen. Het Handelingsgericht Werken is daar een belangrijk middel bij. HGW betekent het waarderen van verschillen tussen kinderen. *Wat heeft dit kind, van deze ouders, in deze groep, bij deze leerkracht, op deze school de komende periode nodig?* (Pameijer, van Beukering en de Lange, 2009).

2. Beleid: uitgangspunten

Doel

We willen op 't Ruimteschip een compleet onderwijsaanbod voor hoogbegaafde leerlingen dat enerzijds voldoet aan de inhoudelijk eisen die door de overheid aan het basisonderwijs gesteld worden en anderzijds voldoet aan de unieke behoefte van hoogbegaafde leerlingen op cognitief, motorisch en sociaal-emotioneel gebied.

Middels dit aanbod leveren wij hoogbegaafde leerlingen af die goed voorbereid aan hun middelbare schoolperiode kunnen beginnen en voorbereid zijn op hun latere plek in de maatschappij met een positief zelfbeeld en met veel van hun talenten beschikbaar.

Doelstellingen

Om dit doel te bereiken stellen we de volgende prioriteiten:

1. Welbevinden van het kind

Elk kind verdient een plek waar het zich veilig voelt en goed in zijn vel zit.

2. Productief kind

Een kind moet productief zijn en vooruitgang in zijn/haar ontwikkeling laten zien. De minimum productiviteit is het tempo van leeftijdsgenoten ten aanzien van de kerndoelen.

3. Kerndoelen

Elke school in Nederland moet zich houden aan de kerndoelen gesteld door de overheid. De leerling moet (zolang het niet ten koste gaat van welbevinden) voldoen aan alle eisen die aan zijn/haar leeftijdsgenoten gesteld worden.

4. Plusdoelen: Vaardigheden

Het aanbieden van extra ontwikkelingsmogelijkheden en uitdaging voor de leerlingen richting specifieke leer- en ontwikkelvaardigheden:

- * Samenwerken
- * Omgaan met frustraties
- * Zelfstandig werken
- * Plannen
- * Leren Leren
- * Strategisch, creatief en probleemoplossend denken

5. Plusdoelen: Inhoud

De inhoudelijke plusdoelen worden gekozen om deze vaardigheden te ondersteunen. Daarbij denken we o.a. aan Spaans, Frans, Science.

Talentcoach

Op school is Ton Koelemeijer sinds 1 augustus 2011 actief als Talentcoach (coördinator (hoog)begaafdheid. In deze functie coacht hij collega's in het werken met (hoog)begaafde leerlingen en is hij met de Intern Begeleider verantwoordelijk voor (uitvoering van) het beleid.

De Talentcoach

- coördineert het gebruik van het DHH (het Digitaal Handelingsprotocol Hoogbegaafdheid om (hoog-)begaafde leerlingen in beeld te brengen om deze leerlingen optimaal te kunnen begeleiden,
- ondersteunt de leerkrachten in het pedagogisch en didactische begeleiden van (hoog-)begaafde leerlingen,
- onderkent de relatie tussen hoogbegaafden en onderpresteren,
- is voorzitter van de Commissie Plus,
- adviseert bij de aanschaf van verrijkingsmaterialen,
- stelt een protocol op m.b.t. de omgang met (hoog-)begaafde leerlingen, coördineert gebruik hiervan en stelt deze bij als daar aanleiding voor is,
- beschrijft de talentbegeleiding in schoolplan en -gids,
- bevordert en stimuleert de samenwerking op het gebied van talentontwikkeling tussen de scholen van SKO West-Friesland.

De functie Talentcoach is opgenomen in de LB-schaal. Jaarlijks wordt bekeken of er binnen de formatie ruimte is om de Talentcoach uit te roosteren van lesgevende taken.

Werkgroep Onderwijsconcept

De werkgroep Onderwijsconcept functioneert als klankbord voor de Talentcoach, zij inventariseert materialen op school m.b.t. verrijkingsmateriaal, zoekt mee naar nieu-

we mogelijkheden voor verrijkmateriaal, stemt afspraken over inzet van verrijkmateriaal af met collega's.

De werkgroep Onderwijsconcept komt in ieder geval 6x per jaar bij elkaar, maar vaker als daar aanleiding toe is. Leerkrachten die in deze werkgroep zitting hebben, krijgen daar in het Taakbeleid taakuren voor.

Verzamelen materiaal

Informatie over leerlingen wordt in het leerlingendossier bewaard (eindverantwoording van de Intern Begeleider).

Materialen die ingezet worden t.b.v. de (hoog)begaafde leerlingen worden beheerd door de Talentcoach. Deze ziet ook toe op de doorgaande lijn.

In de groepsoverdracht aan het eind van het schooljaar worden de afspraken over begeleiding van (hoog)begaafde leerlingen door de groepsleerkrachten met elkaar besproken.

Signaleringsinstrument

De school gebruikt als signaleringsinstrument het Digitaal Handelingsprotocol Hoogbegaafdheid (DHH). Dit is een compleet systeem voor de identificatie en het begeleiden van hoogbegaafde leerlingen uit groep 1 tot en met 8.

Het protocol is zo opgebouwd dat na het proces van signalering en diagnostiek iedere leerkracht zelfstandig hoogbegaafde leerlingen kan begeleiden.

Het proces van signalering en diagnostiek is volledig geautomatiseerd. Het protocol begeleidt ons bij alle stappen en geeft aan het eind van het traject een individueel advies voor de leerling. Mochten er indicaties zijn die wijzen in de richting van faalangst of onderpresteren dan worden we daar op geattendeerd.

Nadat met hulp van het DHH een conclusie is getrokken, begeleidt het DHH het schrijven van een handelingsplan.

Sociaal-emotionele ontwikkeling

Beleid voor hoogbegaafden en meerkunners heeft ook raakvlakken met onze visie op pedagogisch klimaat en de sociaal-emotionele ontwikkeling.

Voor het beleid m.b.t. (hoog)begaafden betekent dat o.a.

- dat we (blijven) werken aan een veilige sfeer voor kinderen om te kunnen presteren op of boven hun eigen niveau. Kinderen moeten het gevoel hebben dat ze mogen presteren en dat ze door klasgenoten niet worden afgerekend op hoge scores.
- dat we hoogbegaafden en meerkunners niet meer dan andere kinderen inzetten bij het helpen van kinderen uit de groep. Ze moeten ruimte en tijd krijgen voor hun Pluswerk.

In de klas / klassenoverstijgend / Plusklas

Uitgangspunt voor begeleiding is dat dit gebeurt in de eigen klas onder eindverantwoording van de groepsleerkracht(en). De Talentcoach bewaakt de doorgaande lijn en de schoolafspraken.

Met enige regelmaat (minimaal eens per maand) haalt de Talentcoach de groepjes meerkunners uit de klas. Hij bespreekt de voortgang van het werken met de Plusmap, geeft extra instructie en/of doet uitdagende activiteiten met de kinderen. In principe bestaat een groepje uit meerkunners van dezelfde jaargroep.

Voor sommige meerkunners kan uitdaging in de eigen klas met de Plusmap niet voldoende zijn. Voor hen kan ontmoeting met peers in een (bovenschoolse) Plusklas een aanvulling zijn in de begeleiding. Zolang 't Ruimteschip geen eigen klassenoverstijgende Plusklas heeft, maken we gebruik van de mogelijkheden die de bovenschoolse Plusklas van SKO West-Friesland ons biedt.

Voor plaatsing in de bovenschoolse Plusklas is door de werkgroep Talentcoördinatoren van SKO West-Friesland een protocol opgesteld. Uitgangspunt bij plaatsing is derhalve dit protocol.

De Talentcoach maakt jaarlijks voor de zomervakantie en voor de kerstvakantie een shortlist van kinderen die in aanmerking komen voor de Plusklas. Deze shortlist wordt besproken in de Teamvergadering, waarna aanmelding volgt.

3. De doelgroep

Beleid (hoog)begaafdheid richt zich op 't Ruimteschip op 2 groepen kinderen:

a. Hoogbegaafde kinderen

Hoogbegaafde kinderen onderscheiden zich door:

- Buitengewone capaciteiten: een hoge intelligentie (een IQ van 130 of hoger)
- Motivatie: doorzettingsvermogen om een taak te volbrengen.
- Creativiteit: op een originele wijze oplossen van problemen.

Hoogbegaafdheid komt pas tot ontplooiing bij een goed samenspel van persoonskenmerken en sociale omgeving (gezin, school en vrienden).

b. Begaafde kinderen/de meerkunners

De kinderen die met hard werken, een goede werkhouding en hoog werktempo hoge scores halen bij Cito-toetsen.

Wat betekent dit in de praktijk?

Dit betekent in de praktijk dat gekeken wordt naar de bovenste 15% van de kinderen, de A-leerlingen bij de Cito-toetsen die minimaal 2 keer achter elkaar een A-score hebben behaald bij een bepaald vakgebied. Dit kan zich voordoen bij 1 of bij meerdere vakgebieden.

Het gaat ook om kinderen die eenzijdig begaafd zijn (bijv. alleen op het gebied van taal) en leerlingen met specifieke begaafdheden. Deze speciale begaafdheden moeten wel binnen het kader van de school op te vangen en te begeleiden zijn.

Tenslotte moet nog worden vermeld dat we bij kleuters niet spreken over (hoog)begaafdheid, maar over ontwikkelingsvoorsprong.

4. Signalering

We vinden dat signalering de verantwoordelijkheid is van de leerkracht. Bij een vermoeden van (hoog)begaafdheid wordt dit besproken met de Talentcoach of tijdens leerlinggesprekken met de Intern Begeleider. De Talentcoach coördineert de procedure signalering en diagnostiek en denkt mee over de opzet van een aangepast programma.

Signalering kan op een aantal momenten plaatsvinden, structureel of incidenteel. Bij de signalering wordt het Digitaal Handelingsprotocol Hoogbegaafdheid (DHH) ingezet.

Structureel wordt er gesignaleerd op de volgende momenten:

1. Na de aanmelding van nieuwe kleuters / het intakegesprek
 - Binnen zes schoolweken zal er een vragenlijst ingevuld worden door ouders en besproken worden met de leerkracht. In dit entreeformulier wordt informatie gevraagd over de algemene-, sociaal-emotionele- en cognitieve ontwikkeling van het kind. Dit is belangrijk om zo goed mogelijk in te spelen op de interesses van het kind en af te stemmen qua niveau en instructie.
 - Alle informatie uit de voorschoolse periode, bijv. een overdrachtsformulier van de peuterspeelzaal en / of kinderdagverblijf, wordt met toestemming van de ouders doorgegeven aan de basisschool.
 - In de daarop volgende weken wordt de leerling geobserveerd m.b.v. de observatielijst.
2. Als kleuters 6 weken op school zijn

Na 6 weken wordt door de groepsleerkracht de QuickScan van het DHH ingevuld. Dit moet in deze periode gebeuren, omdat hierna de kans groot is dat de kinderen zich gaan aanpassen en daardoor gaan onderpresteren.
3. Na 6 weken in groep 3

Na 6 weken in groep 3 wordt door de groepsleerkracht de QuickScan van het DHH ingevuld.
4. Aan het eind van groep 5

Aan het eind van groep 5 wordt door de groepsleerkracht de QuickScan van het DHH ingevuld.

Van kinderen die later instromen op school verzamelt de school zoveel mogelijk informatie van de vorige school en van de ouders. Binnen 6 weken vindt een gesprek plaats tussen leerkracht en ouders. Bij vermoedens van (hoog-) begaafdheid wordt het kind ingevoerd in het DHH en wordt de vragenlijst Signalering ingevuld door leerkracht en ouders.

Daarnaast kan ook **incidenteel** worden gesignaleerd. Dit gebeurt op basis van het fingerspitzengefühl, de ervaring, de kennis van de groepsleerkracht. Ook de Intern Begeleider kan na een gesprek met de groepsleerkracht vermoedens uitspreken van (hoog)begaafdheid. Verder kunnen ook ouders vermoedens van (hoog)begaafdheid uitspreken. Eventueel kan de leerkracht eerst een observatielijst invullen (zie bijlage 5: Observatieformulier).

Alle QuickScans worden door Talentcoach en Intern Begeleider bekeken en waar nodig wordt overgegaan tot de module Signalering van het DHH, dan wel meteen de module Diagnostiek.

De Talentcoach zal hierover met de betrokken leerkracht(en) in gesprek gaan. De leerkracht zal de ouders informeren.

Na invullen van de vragenlijst door leerkracht en ouders worden deze besproken door de Talentcoach en de groepsleerkracht. De Talentcoach trekt in overleg met de groepsleerkracht een voorlopige conclusie:

- Is er sprake van mogelijke (hoog-)begaafdheid en / of onvoldoende of tegenstrijdige gegevens dan gaan we verder met de procedure voor diagnostiek.
- Is de conclusie negatief dan stopt het traject hier.

De leerkracht communiceert de conclusie met de ouders.

5. Diagnostiek

In deze fase wordt er verder onderzoek gedaan naar werkgedrag, sociaal-emotionele ontwikkeling, begaafdheid en schoolvorderingen.

Diagnostiek is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de leerkrachten, de Talentcoach en de Intern Begeleider.

In het DHH

- vult de groepsleerkracht in samenspraak met de Talentcoach de uitgebreide vragenlijst in,
- vullen de ouders de uitgebreide vragenlijst in.

Vanaf groep 5 vult de leerling zelf ook een vragenlijst in.

Verder wordt op school onderzoek gedaan naar de schoolvorderingen d.m.v. doortoetsen. Dit gebeurt door de Intern Begeleider. Conform het advies van het DHH toetsen we bij CITO door tot kinderen "II" of lager scoren. Alle doorgetoetste resultaten worden genoteerd.

Op basis van deze gegevens komt het DHH tot een conclusie. De Talentcoach bespreekt deze conclusie met de groepsleerkracht, waarna een gesprek zal volgen met de ouders door de groepsleerkracht.

Na deze gesprekken komt er een definitieve conclusie en zal het eindverslag worden geschreven door de Talentcoach. Deze wordt bewaard in het leerlingendossier. Bij dit eindverslag komt een handelingsplan voor het werken in de klas.

In dit handelingsplan komt onder andere de diagnose van het probleem, de doelstelling, de betrokkenen met taakverdeling, de benodigde materialen, de planning en evaluatie te staan.

Vanaf dit moment kan er een onderscheid worden gemaakt in (hoog)begaafdheid en / of meerkunners. We kijken tenslotte naar de onderwijsbehoeften van het kind en beseffen dat (hoog)begaafden anders leren, andere onderwijsbehoeften hebben dan meerkunners, andere onderwijsbehoeften dan de rest van de klas. Het verschil zit in de typisch specifieke leer- en persoonseigenschappen (zie bijlage).

Daarnaast hebben (hoog)begaafden, net als andere leerlingen, sterke en minder sterke punten, zwakke en soms zelfs zeer zwakke punten, waarmee we binnen de mogelijkheden van de school rekening houden.

6. Lesprogramma

Er zijn meerdere keuzes om te komen tot een juiste leerlingbegeleiding. Belangrijk is dat we de kinderen blijven stimuleren door ze verdiepingsstof en / of verrijkingsstof aan te bieden.

(Hoog)begaafde kinderen hebben het ook nodig om gewaardeerd en ondersteund te worden tijdens hun activiteiten. Het is met name belangrijk om ze voldoende leerervaringen op te laten doen, te leren plannen, hun werk te leren afmaken en om ze te leren samenwerken.

Een aantal interventies die we inzetten in het lesprogramma. Onze voorkeur gaat uit naar begeleiding van de kinderen in de groep.

Compacten

(Hoog)begaafden hebben vaak minder tijd nodig om de reguliere oefenstof te doorlopen. Zij hebben weinig behoefte aan herhalings- en oefenstof en kunnen gedeelten van de oefenstof overslaan, bijv. bij oefeningen die bestaan uit een aantal dezelfde opdrachten. Bij hoogbegaafde leerlingen kan instructie soms achterwege blijven of kan worden volstaan met een korte instructie. Door deze aanpassingen kan een leerling versneld de oefenstof doorwerken, waardoor tijd vrijkomt die kan worden gevuld met verdiepings- en verrijkingsstof (zie bijlage 4: Richtlijnen voor compacten van het SLO).

Verrijken en verdiepen

Het is mogelijk om gebruik te maken van materiaal dat speciaal is ontwikkeld voor (hoog-)begaafde leerlingen. Ook bestaand materiaal kan door vrij eenvoudige aanpassingen geschikt en voldoende uitdagend worden gemaakt. In veel methodes is verrijkings- en verdiepingsstof opgenomen. Deze verdiepingsstof kan worden aangepast, zodat er werkelijke uitdaging ontstaat voor (hoog-)begaafde leerlingen.

Verrijkingsopdrachten moeten vooral een beroep doen op creativiteit en een hoog abstractieniveau hebben. Ook aansluiting bij de Meervoudige Intelligenties kan extra motiverend werken voor de leerling. Trefwoorden zijn: complexiteit, open opdrachten, uitlokken tot onderzoeken en een beroep doen op zelfstandigheid.

Vervroegde doorstroming / versnellen

Bij versnellen gaat een kind eerder naar groep 3, of kan één of meer klassen overslaan. Het besluit zal met de nodige zorg genomen worden, omdat het versnellen niet altijd aan te raden is als een kind er sociaal-emotioneel nog niet aan toe is of instabiel is. Toch kan het overslaan van een klas in sommige gevallen positief doorwerken, omdat taalgebruik, interesses en ontwikkeling van het hoogbegaafde kind beter passen bij wat oudere kinderen.

Echter: alleen versnellen is geen oplossing: hoogbegaafde kinderen blijven snel. Deze leerlingen moeten dus goed in de gaten worden gehouden en waarschijnlijk zal ook versnellen gecombineerd moeten worden met compacten en verrijken.

Er wordt bij het maken van een beslissing om een leerling al dan niet vervroegd door te laten stromen gebruik gemaakt van het Protocol Leertijdverkorting en de daarin opgenomen vragenlijst.

Bij de besluitvorming hierover zijn de groepsleerkracht, de Talentcoach, de IB'er, een lid van de directie en de ouders betrokken.

Werken met Plusmap

Op school werken we voor de Hoogbegaafden en Meerkunners met een portfolio, de Plusmap.

In dit portfolio wordt vastgelegd welke extra opdrachten de leerling krijgt om zelfstandig aan te werken.

De opdrachten die uitgevoerd worden als verrijkingsmateriaal moeten worden ingeleverd en beoordeeld.

Het beoordelen van een portfolio: met de leerling of met een groepje leerlingen wordt het proces en het resultaat besproken. Er wordt gekeken of het gewenste resultaat is bereikt en waarom wel/niet. Daarna worden samen met de leerling de nieuwe leerpunten en doelen besproken.

Het portfolio is een combinatie van een verzamel- en een presentatieportfolio. Enerzijds wordt deze door de kinderen gebruikt om alle materialen te verzamelen, anderzijds is er ook een deel waarin ze de opdrachten kunnen bewaren waar ze trots op zijn. Op deze manier is het ook een middel om aan ouders te laten zien waar ze mee bezig zijn (geweest) (zie ook in bijlage 1: Theorie, pagina's 39-41).

Begeleiden

Vaak wordt gedacht dat (hoog)begaafde leerlingen alles automatisch weten. Dat is niet waar. Ook zij hebben begeleiding en instructie nodig. Spreek met hen een moment (per week of per dag) af waarop met hen het werk wordt besproken. Een mogelijkheid is het invoeren van een Plus-spreekuur: een vast tijdstip waarop alleen de hoogbegaafden en meerkunners geholpen worden en de andere kinderen zelfstandig werken. Het moet voor deze leerlingen duidelijk zijn wat van hen wordt verwacht, aan welke eisen de opdracht moet voldoen en op welke manier het ingeleverd moet worden. Stel doelen vast met deze leerlingen waaraan gewerkt wordt.

Alle opdrachten worden in de Plusmap verzameld.

Afspraken op schoolniveau

Ten aanzien van de leerstof hebben we de volgende afspraken:

- Instructie: niet meer dan nodig en nuttig, eventueel geen instructie.
- Methodetoetsen: deze worden altijd gemaakt, ook als de stof verder geheel of gedeeltelijk is geschrappt. Voor rekenen is afgesproken dat de toetsen vooraf aan een blok worden gemaakt. Op basis van het resultaat wordt het programma voor het blok vastgesteld.
- Beoordeling van het werk: op het rapport komt een beoordeling te staan over verrijking (verdieping- en verbredingsactiviteiten).

Bijlages

1. Theorie
2. Hoogbegaafdheid bij kleuters
3. Informatie voor ouders
4. Richtlijnen SLO compacten
5. Observatieformulier
6. Leereigenschappen en persoonlijkheidskenmerken
7. Begaafd vs hoogbegaafd
8. Samenvatting voor klassenmap
9. Compacten en verrijken bij rekenen
10. Compacten en verrijken bij spelling
11. Onderwijsbehoeften hoogbegaafde leerlingen

